

VOORWOORD

Fake news, postmoderne geschiedenisleraars en Hugo Claus

Fake news heeft een belangrijke rol gespeeld in de verkiezingsoverwinning van de Amerikaanse president Donald Trump. Oude en nieuwe media spuiden halve waarheden en hele leugens dat het een lieve lust was. Trump spon er garen bij en sedertdien zit de wereld met de gebakken peren.

Fake news is van alle tijden. In 1914 fabriceerden Duitse geheime diensten aan de lopende band leugens om de Duitse geopolitieke plannen te ondersteunen. Een van de oorlogsdoelen van het Duits Keizerrijk was België binnen een Duitse perimeter te brengen. Daarvoor moest het ontwricht worden onder meer door de tegenstelling tussen Vlamingen en Franstaligen op te poken. Duitse diensten fabriceerden pamfletten zogenaamd geschreven door Wallinganten en/of francofiele Vlamingen die het einde van het Nederlands in België als de uitkomst voorstelden van een Germaans/Duitse nederlaag. Flaminganten werden er door opgehitst en werden bevestigd in van wat ze al lang vermoedden. Samenleven met Franstaligen was niet langer mogelijk. Lode Wils bracht het bedrog al aan het licht in zijn in 1974 verschenen standaardwerk *Flamenpolitik en aktivisme*. In 2014 verscheen een tweede herziene uitgave waarin hij concludeert dat verder onderzoek nodig is naar de impact van de Duitse propaganda op het ontstaan van de collaboratie. Bruno Yammine bedient hem op zijn wenken. De Leuvense historicus publiceerde eerder al in dit tijdschrift over de oorzaken van het activisme. Onderwerp van zijn bijlage is een pamflet waarvan de oorsprong tot hiertoe onduidelijk was. *La Vérité sur la Capitulation d'Anvers* schuift de oorzaak van de val van Antwerpen in de schoenen van flaminganten en bij uitbreiding het Antwerpse stadsbestuur. Na de overwinning zouden de geallieerden het bolwerk van flamingantisme platleggen en was het definitief *over en out* met de Vlaamse beweging. Burlesk, maar toch hechtten radicale flaminganten er geloof aan. Yammine toont aan dat ook dit pamflet hoogstwaarschijnlijk uit de Duitse propagandakoker komt en dat activisten er maar al te graag in geloofden. Zo werkt *fake news*. Het appelleert aan de wensen of angsten van de ontvanger. En zo geloven vele Amerikanen dat Obama eigenlijk van vreemde origine is.

Historisch onderzoek wikt en weegt, steunt op betrouwbare bronnen die altijd opnieuw en opnieuw worden gecontroleerd. Conclusies zijn geen feiten maar interpretaties in een discussie zonder eind. Alles wat *fake news* niet is. Degelijke geschiedbeoefening is een permanente constructie én deconstructie van verhalen over het verleden. Onderzoek heeft aangetoond hoe historici en geschiedenisonderwijs hebben bijgedragen in de constructie van natiestaten en vervolgens aan de deconstructie van die *grand narrative*. Over het geschiedenisonderwijs in Vlaanderen wordt veel beweerd, maar weinig onderzocht. Dat komt omdat het vakdidactisch

onderzoek onderontwikkeld is en dat is dan weer een gevolg van het feit dat universiteiten pas de laatste jaren hun rol als lerarenopleiders ernstig nemen. Karel Van Nieuwenhuyse, vakdidacticus geschiedenis aan de KULeuven en Bernd Stienaers, regent en master in de geschiedenis, onderzochten hoe geschiedenisleerkrachten in Vlaanderen nationale geschiedenis onderwijzen. Ze constateren dat er geen dominant nationaal narratief bovendrijft en dat dit wellicht bijdraagt tot het onderwijzen van het geconstrueerde en interpretatieve karakter van geschiedenis. Of dit postmodern geschiedenisonderwijs Vlaamse leerlingen beter wapent tegen *fake news* is voorlopig een open vraag.

Kenmerkend voor *fake news* is de zucht naar sensatie. Het gaat vaak om schokkende kwesties, zaken die zogenaamd het licht niet mogen zien, onthullingen. Spraakmakende geschiedschrijving is zelden op nieuwe sensationele feiten gebaseerd. Het gaat vrijwel steeds om een originele interpretatie die de ogen opent voor een andere kijk op het verleden. Dat wil niet zeggen dat er geen historische primeurs zouden zijn. Kris Humbeeck en Aragorn Fuhrmann brengen in een reflectie over Georges Wildemeersch' boek (2015) over de jonge jaren van Hugo Claus een nieuwe interpretatie van Claus' jeugdcollaboratie. Ze hebben goede argumenten om hard te maken dat Claus enkele maanden lid was van de Vlaamse Jeugd, een jeugdbeweging die in 1941 een kortstondig bestaan kende en als een prefiguratie van de Vlaamse Hitlerjeugd kan beschouwd worden. Dit feit laat een nieuwe interpretatie toe van bepaalde passages uit *De verwondering* (1962), *Het verdriet van België* (1983) en andere romans waar Claus expliciet of impliciet schrijft over deze episode in zijn leven.

Bruno De Wever, hoofdredacteur